

**UCHWAŁA NR XLV/253/24
RADY GMINY KOBYLIN-BORZYMY**

z dnia 11 marca 2024 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kobylin-Borzymy na lata
2024-2026**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.) w związku z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.) Rada Gminy Kobylin-Borzymy uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Kobylin-Borzymy na lata 2024-2026 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Kobylin-Borzymy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Kazimierz Kłoskowski

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE KOBYLIN-BORZYM

NA LATA 2024-2026

I. WPROWADZENIE

Art.179. ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę obowiązek opracowania i realizację gminnego programu wspierania rodziny.

Rodzina to podstawowe i najważniejsze środowisko, w którym kształtuje się osobowość dziecka, które powinno zapewnić bezpieczeństwo emocjonalne dziecka. Oddziałuje w sposób świadomy i nieświadomy na osobowość dziecka i przekazuje mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Pomyślny rozwój dziecka jest możliwy w prawidłowo funkcjonującej rodzinie. Zmiany społeczne i gospodarcze, które się dokonują, niosą ze sobą pozytywne aspekty i negatywne skutki, które przyczyniają się do rozpadu rodziny.

W przypadku jakiegokolwiek dysfunkcji w rodzinie, dziecko ma prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Instytucje i służby zobligowane są do wspierania rodziny.

Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, to główne problemy uniemożliwiające prawidłowe funkcjonowanie rodziny, której często towarzyszy również problem ubóstwa, długotrwałego bezrobocia czy niepełnosprawności. Dlatego rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji mających kontakt z rodziną, a także podejmowanie działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania. Praca z rodziną przedstawicieli służb społecznych powinna być połączona ze wsparciem ze strony środowiska, w tym również bliższej i dalszej rodziny. Praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę. Organizując wsparcie na rzecz rodziny z wieloma problemami, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej w rozwoju dziecka jaką jest rodzina. Zamiast zastępować rodzinę w jej podstawowej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Dlatego też założeniem programu jest wspieranie rodziny naturalnej, już na etapie, gdy pojawiają się problemy oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Kobylin-Borzymy na lata 2024-2026 opracowany został w oparciu o:

- ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawę z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich,
- ustawę z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za Życiem".

II. ORGANIZACJA WSPIERANIA RODZINY

Obowiązek wspierania rodziny oraz organizacja pieczy zastępczej w zakresie ustawowym spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. W ustawie zostały określone kompetencje oraz zakres zadań i działań pomiędzy samorządami.

Zadania Gminy	Zadania Powiatu
Profilaktyka wspierania rodziny	Pieczna zastępcza i instytucjonalna
Asystent rodziny	Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka
Placówki wsparcia dziennego	Placówki opiekuńczo-wychowawcze
Rodziny wspierające	Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej
Inne instytucje i podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny	Usamodzielnianie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej
	Adopcje
	Rodziny pomocnicze

Zadaniem Gminy jest wprowadzenie asystenta rodziny do bezpośredniej pracy z rodziną przeżywającą trudności wychowawcze. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę takiego poziomu stabilizacji życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Asystent rodziny, niezależnie od działań pracowników socjalnych, zajmuje się wyłącznie pracą z rodziną. Zadaniowy czas pracy asystenta powinien odpowiadać realnym potrzebom rodziny przeżywającej trudności. Zakończenie współpracy asystenta z rodziną może nastąpić wówczas, gdy rodzina osiągnie samodzielność i prawidłowo wykonuje funkcje opiekuńczo-wychowawcze. Wsparcie asystenta rodziny powinno być dodatkowo wzmocnione rodziną wspierającą w oparciu o art. 29 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej.

Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- opiece i wychowaniu dziecka,
- prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo. Rodzinę wspierającą ustanawia wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Z rodziną wspierającą wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej zawiera umowę, która określa zasady zwrotu kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 wyżej cytowanej ustawy.

Wójt może upoważnić kierownika ośrodka pomocy społecznej do ustanawiania rodziny wspierającej lub zawierania i rozwiązywania umów.

Osoby chętne do pełnienia funkcji rodziny wspierającej mogą zgłaszać swoją kandydaturę do Ośrodka Pomocy Społecznej w Kobylinie-Borzymach.

Powody wykluczające pełnienie funkcji rodziny wspierającej:

- problem alkoholowy,
- brak stałego źródła utrzymania,
- występowanie problemów wychowawczych z własnymi dziećmi,
- odebranie lub ograniczenie władzy rodzicielskiej nad własnymi dziećmi,
- niewywiązywanie się z obowiązku alimentacyjnego,
- skazanie członka rodziny prawomocnym Wyrokiem Sądu,
- występowanie zaburzeń lub choroby psychicznej.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadaniem własnym gminy jest współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi wydatki odpowiednio, w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

III. DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN W GMINIE KOBYLIN-BORZYMY

Gmina Kobylin-Borzymy położona jest w powiecie wysokomazowieckim województwa podlaskiego. Jest to typowo gmina wiejska. Gminę Kobylin-Borzymy zamieszkuje 3 138 mieszkańców zameldowanych na pobyt stały (wg stanu na dzień 31.12.2023 r.)

W oparciu o dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kobylinie-Borzymach (sprawozdanie MP i PS-03 za 2023 rok z udzielonych świadczeń pomocy społecznej pieniężnej, w naturze i usługach) została sporządzona diagnoza dotycząca dysfunkcyjności rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Na koniec 2023 r. z pomocy społecznej ogółem skorzystało 94 rodzin. Głównym powodem przyznawania świadczeń w różnych formach było w szczególności:

- ubóstwo - 26 rodzin,
- potrzeby ochrony macierzyństwa - 11 rodzin,
- w tym: potrzeba ochrony wielodzietności - 9 rodzin,
- bezrobocie - 10 rodzin,
- niepełnosprawność - 12 rodzin,
- długotrwała lub ciężka choroba - 7 rodzin,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego - 4 rodziny,
- w tym: rodziny niepełne - 2 rodziny,
- alkoholizm - 2 rodziny.

Rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze stanowi obecnie niewielka część klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowywaniu własnych dzieci łączy się z: uzależnieniami, przemocą domową, problemami w pełnieniu ról rodzicielskich i społecznych, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Dysfunkcje w rodzinie są spowodowane głównie niedojrzałością emocjonalną, brakiem zaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, sytuacją zdrowotną. Na terenie Gminy są osoby zagrożone wykluczeniem społecznym głównie z powodu nadużywania alkoholu, co stanowi problem społeczny, wpływający negatywnie na funkcjonowanie rodziny.

Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Kobylinie-Borzymach w ramach pracy socjalnej podejmują szereg działań, dzięki którym istnieje realna szansa wczesnego wykrywania nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny oraz pełnienia ról opiekuńczo-wychowawczych. Przy wsparciu i pomocy Ośrodka i innych instytucji do tego powołanych, rodzina będzie w stanie zapewnić dziecku właściwy rozwój fizyczny i emocjonalny, co w konsekwencji pozwoli na pozostawienie dziecka w rodzinie naturalnej. Po dokonaniu dogłębnej analizy powyższych środowisk przez pracowników socjalnych, jeśli zaistnieje zagrożenie, iż działania podejmowane przez Ośrodek okażą się niewystarczające, to poprzez współpracę z innymi instytucjami jest szansa na poprawę funkcjonowania rodziny w środowisku. W sytuacji zagrożenia dobra dziecka sąd opiekuńczy może zarządzić środek zapobiegawczy w formie umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub w rodzinie zastępczej.

W związku z wprowadzeniem programu "Rodzina 500+" jak również innych świadczeń, sytuacja finansowa rodzin znacznie się poprawiła, co przyczyniło się do ograniczenia ubóstwa zwłaszcza w rodzinach wielodzietnych.

W przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej pozyska informacje o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego i dokonaniu analizy sytuacji rodziny, z której wynika konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, może wystąpić do Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej z wnioskiem o jego

przydzielenie. Wspieranie rodziny jest prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. W szczególnych sytuacjach na rodzinę, jest nałożone sądowe zobowiązanie do współpracy, które wynika z postanowienia sądu rejonowego. Sąd rejonowy w szczególnych przypadkach postanowieniem ogranicza władzę rodzicielską rodzicom nad małoletnim, przez umieszczenie małoletniego w rodzinnej pieczy zastępczej.

Z analizy dokumentów wynika, że nadal należy propagować właściwe postawy społeczne i rodzicielskie dostosować i poszerzać ofertę pomocową do aktualnych potrzeb rodzin, podnosić kompetencje osób działających na rzecz rodziny, organizować w sposób atrakcyjny czas dla dzieci i młodzieży i usprawnić współpracę między instytucjami. W Gminie Kobylin-Borzymy coraz częściej można zaobserwować w rodzinach negatywne zjawiska tj. przemoc domową, uzależnienia. Według danych Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Kobylin-Borzymy z 2023 r. wynika, że w 10 rodzinach prowadzono procedurę "Niebieskiej Karty". We wszystkich przypadkach ofiarami przemocy były kobiety, natomiast sprawcami byli mężczyźni, w większości przypadków uzależnieni od alkoholu.

Zadania ujęte w programie zmierzają w kierunku wspierania rodziny przeżywającej trudności celem przywrócenia zdolności do wypełniania prawidłowych ról społecznych.

Liczba osób objętych pomocą społeczną (na podstawie sprawozdań MP i PS-03)

Rok	2021	2022	2023
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	102	88	96
% osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców	3,25% - 3186	2,77% - 3153	3,01% - 3138

Liczba wszczętych i zakończonych procedur Niebieskich Kart

Rok	Wszczęte procedury NK	Zakończone procedury NK
2021	7	8
2022	7	7
2023	8	10

Dane przedstawione w powyższej tabeli wykazują różnice pomiędzy kolumną II i III z uwagi na to, że na przestrzeni wymienionych lat realizowane były procedury NK z lat poprzednich.

Liczba dzieci z terenu Gminy Kobylin-Borzymy umieszczonych w pieczy zastępczej oraz odpłatność za pobyt (na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Kobylinie-Borzymach)

Rok	Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej/placówce opiekuńczo-wychowawczej	Kwota odpłatności
2021	1	6 383
2022	1	17 436
2023	1	32 400

IV. REALIZATORZY PROGRAMU

Koordynatorem Programu jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Kobylinie-Borzymach przy współpracy z następującymi instytucjami:

- Urząd Gminy,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy domowej,
- Policja,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Szkoły i przedszkola,
- Służba zdrowia,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Powiatowy Urząd Pracy,

- Organizacje pozarządowe,
- Biblioteka Publiczna Gminy Kobylin-Borzymy,
- Parafie z terenu Gminy.

V. OBSZARY PROBLEMOWE

Działania w zakresie wspierania rodziny dotyczą niżej wymienionych problemów:

1. Koordynacja działań instytucji pomocowych pracujących z rodzinami z problemami,
2. Wsparcie rodzin z dziećmi w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
3. Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny,
4. Minimalizowanie czynników mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodziny (przemoc, uzależnienia, brak kompetencji rodzicielskich, trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zła sytuacja zdrowotna, bezrobocie, ubóstwo).

VI. ADRESACI PROGRAMU

Program jest dedykowany do rodzin i dzieci z terenu Gminy Kobylin-Borzymy, a w szczególności:

- rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze,
- rodzin dysfunkcyjnych,
- rodzin zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej,
- rodzin, którym zostały odebrane lub ograniczone prawa rodzicielskie.

Przewodniczący Rady

Kazimierz Kłoskowski